

L'archivio di Stato di Opole si fa promotore di una giornata di studio dedicata a papa Pio X, al secolo Giuseppe Sarto, in occasione di due successive ricorrenze: il 110° anniversario della sua elezione al papato, avvenuta nel 1903, e il centenario della sua morte, che si verificò nel 1914. L'iniziativa è strettamente legata ad una tradizione molto diffusa nella Slesia secondo la quale Pio X sarebbe disceso da una famiglia polacca di nome Krawiec, che in italiano significa appunto Sarto, proveniente dal territorio dell'Alta Slesia.

Il convegno sarà l'occasione per sottoporre a opportuna verifica tale tradizione, con l'ausilio di esperti italiani e polacchi e facendo riferimento al materiale archivistico disponibile in Italia e in Polonia. Durante l'incontro si discuterà dell'identità culturale dell'Alta Slesia e degli eventi storici che l'hanno condizionata, a partire dalle spartizioni settecentesche, creando le condizioni perché prendesse piede tale diceria. Si parlerà anche di un altro evento che collega Pio X alla Polonia: il voto portato nel conclave del 1903 dal card. Jan Puzyna, arcivescovo di Cracovia, che rese possibile l'elezione al papato di Sarto.

Interverranno affermati studiosi dell'Università di Padova e di Opole e archivisti dell'Archivio di Stato di Opole: fra questi i professori Gianpaolo Romanato (autore della prima ricostruzione scientifica della vita di Pio X), Roberto Scagno (affermato studioso di storia delle religioni) e Quirino Bortolato (ideatore del Museo San Pio X di Salzano, vicino a Venezia), per parte italiana, i quali dialogheranno con i professori dell'Università di Opole Helmut Sobeczko, Erwin Mateja e Mirosław Lenart, nonché gli archivisti dell'Archivio di Stato di Opole: Bernadeta Gurbierz, Aneta Malik e Rafał Gómy.

Al convegno prenderanno parte anche giornalisti del settimanale regionale „Strzelec Opolski” che riferiranno sugli echi contemporanei dei legami di Pio X con l'Alta Slesia. Il convegno sarà insomma l'occasione per discutere del pontificato che ha inaugurato il Novecento e di un pontefice, nato suddito austriaco nel 1835, imprevedibilmente collegato alla Polonia.

NACZELNA DYREKCJA
ARCHIWÓW PAŃSTWOWYCH

Genealogia pragnień.

Pius X w pamięci ludności
Górnego Śląska

Genealogia dei desideri.

Pio X nella memoria del popolo
di Alta Slesia

Archiwum Państwowe w Opolu podjęło się organizacji dnia studiów poświęconych Piusowi X z okazji przewidzianych na kolejne dwa lata obchodów upamiętniających Jego pontyfikat (w roku 2013 przypada 110 rocznica wyboru Giuseppe Sarto na papieża, a w 2014 setna rocznica śmierci). Inicjatywa ta ściśle wiąże się z lokalną tradycją, która uważa Piusa X za potomka polskiej rodziny Krawców (wł. Sarto), wywodzącej się z terenów Górnego Śląska.

Podczas jednodniowej konferencji skonfrontowane zostaną obiegowe opinie na temat polskiego pochodzenia ojca przyszłego papieża z materiałami źródłowymi, przechowywanymi w archiwach i bibliotekach śląskich. Będziemy dyskutować o wpływie uwarunkowań historycznych na tożsamość kulturową Górnego Śląska oraz o problemach narodowościowych ludności polskiej żyjącej pod zaborami, co pozwoli lepiej nakreślić tło, na jakim możliwe stało się powstanie legendy, oraz zrozumieć motywy wygłoszenia przez kardynała Jana Puzynę tzw. ekskluzywy, wspierającej wybór na Stolicę Piotrową patriarchy Wenecji.

Po raz pierwszy w dyskusji na temat związków Piusa X z Polską wezmą udział wybitni znawcy Jego pontyfikatu oraz genealogii włoskiej rodziny Sarto. Na konferencji referat wygłosi autor jedynej dotychczas biografii papieża, prof. Gianpaolo Romanato z Uniwersytetu w Padwie. Z tym samym Uniwersytetem związany jest także prof. Roberto Scagno, który zabierze głos na temat genezy religioznawstwa we Włoszech w świetle potępienia modernizmu przez Piusa X. Swymi ustaleniami dotyczącymi genealogii rodziny Sarto podzieli się z nami prof. Quirino Bortolato, twórca i wieloletni dyrektor Muzeum św. Piusa X w Salzano, będący nie tylko wybitnym znawcą tego zagadnienia, ale także specjalistą w dziedzinie kultury regionu, z którego wywodził się przyszły papież.

Wypowiedzi gości skonfrontujemy z prelekcjami wykładowców z Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego, który będą reprezentować: ksiądz infulat prof. Helmut Sobeczko i ksiądz prof. Erwin Mateja, oraz wystąpieniami pracowników Archiwum Państwowego w Opolu: Bernadety Gurbierz, Anety Malik, Rafała Górnego oraz Mirosława Lenarta. W sekcji udział wezmą także redaktorzy regionalnego tygodnika „Strzelec Opolski”, badający współczesne echa związków Piusa X z Górnym Śląskiem.

28 czerwca 2012 roku/28 giugno 2013

Archiwum Państwowe w Opolu, ul. Zamkowa n. 2
Archivio di Stato di Opole, via Zmkowa n. 2

godz./ore **9.00**

- **Powitanie**/Saluto delle Autorità

godz./ore **9.15**

- **Mirosław Lenart**

Archiwum Państwowe w Opolu, Uniwersytet Opolski

Archivio di Stato di Opole, Università di Opole

Kardynał Jan Puzyna książę-biskup Krakowa.

Kontrowersyjny bohater konklawe 1903 roku w świetle

wspomnień i materiałów archiwalnych

Il Cardinale Jan Puzyna principe-vescovo di Cracovia.

Un discusso protagonista del conclave del 1903 alla luce

della documentazione polacca

godz./ore **9.45**

- **Gianpaolo Romanato**

Università di Padova, Pontificio Comitato di Scienze Storiche

Università di Padova, Pontificio Comitato di Scienze Storiche

-----
Pio X. Un pontificato difficile all'inizio del '900

Pius X. Trudny pontyfikat początku XX wieku

godz./ore **10.30**

- **Quirino Bortolato,**

Museo S. Pio X (Salzano-Venezia)

Muzeum Św. Piusa X (Salzano-Venezia)

I Sarto tra il XV e il XX secolo:

alle origini della famiglia di papa Pio X (1835-1914)

Sartowie pomiędzy XV i XX wiekiem:

rodowód rodziny papieża Piusa X (1835-1914)

godz./ore **11.15-11.30**

- **Dyskusja**/Discussione

- **Przerwa na kawę**/Pausa caffè

godz./ore **11.45**

- **Rafał Górny**

Archiwum Państwowe w Opolu

Archivio di Stato di Opole

Genealogia rodzin Krawców ze Śląska i ich domniemane związki

z Piusem X w świetle dostępnych źródeł.

Genealogia delle famiglie Slesiane dei Krawiec e presunti legami

con Pio X alla luce dei fondi archivistici disponibili

godz./ore **12.15**

- **Bernadeta Gurbierz, Aneta Malik**

Archiwum Państwowe w Opolu

Archivio di Stato di Opole

Genealogia czy propaganda?

Analiza materiałów dotyczących Piusa X

Genealogia o propaganda?

Analisi della pubblicistica storica riguardante Pio X

godz./ore **12.45**

- **Beata Kowalczyk, Piotr Smykała, Romuald Kubik**

„Strzelec Opolski” (tygodnik regionalny)

„Strzelec Opolski” (settimanale regionale)

Pius X w sercach Ślązaków. Impresje zebrane

przez redaktorów „Strzelca Opolskiego”

Pio X nei cuori degli Slesiani. Impressioni raccolte

dai redattori del „Strzelec Opolski”

godz./ore **13.15-13.30**

- **Dyskusja**/Discussione

- **Przerwa na kawę**/Pausa caffè

godz./ore **13.45**

- **Helmut Sobeczko**

Uniwersytet Opolski

Università di Opole

Wpływ uwarunkowań historycznych na tożsamość kulturową

Górnego Śląska

Condizionamenti storici e identità culturale dell'Alta Slesia

godz./ore **14.15**

- **Erwin Mateja**

Uniwersytet Opolski

Università di Opole

Recepcja dekretów Piusa X o częstej

i wczesnej komunii św. w Polsce

Ricezione dei decreti di Pio X sulla

Communione frequente e ai fanciulli in Polonia

godz./ore 14.45

- **Roberto Scagno**

Università di Padova

Università di Padova

Le scienze religiose in Italia e la condanna del modernismo

Religiosnawstwo we Włoszech i potępienie modernizmu

godz./ore **15.30**

- **Dyskusja**/Discussione

godz./ore 15.45

- **Zakończenie**/Conclusion